

Természetvédelmi célkitűzések

Gyöngyös-patak és a kőszegi Alsó- rét (HUON20020)

2021. DECEMBER. 15.
ÓRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
ÓRISZENTPÉTER

Azonosító adatok

- Terület neve:** Gyöngyös-patak és a kőszegi Alsórét
- Terület típusa:** különleges természetmegőrzési terület (kTT)
- Terület azonosítója:** HUON20020
- Terület kiterjedése:** 337.28 ha

Jelölő élőhelyek:

- 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon
- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek
- 91E0 * Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (kiemelt jelentőségű élőhely)

**kiemelt jelentőségű jelölő élőhely*

Jelölő fajok:

- Dunai ingola (*Eudontomyzon mariae*)
- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- Zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)
- Nagy tűzlepke (*Lycena dispar*)
- Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)

Jelölőnek javasolt faj:

- Európai hód (*Castor fiber*) (C)

Natura 2000 fenntartási terv készülsége, elérhetősége: Elfogadott (2017)

<http://termeszetvedelem.hu/elfogadott-fenntartasi-tervek>

Általános célkitűzések

- A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása.
- A Natura 2000 terület lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve az ennek megőrzését, fenntartását biztosító gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A jelölő élőhelyek kiterjedése ne csökkenjen, kivéve, ha ez a változás másik, az eltűnő élőhelyrészhöz hasonló természetességű jelölő élőhely kiterjedésének növekedése miatt következik be.
- A jelölő élőhelyek természetessége ne csökkenjen, kivéve, ha ez közvetlenül elháríthatatlan külső ok (például időjárási szélsőség, fogyasztószervezet gradációja).
- A területen belüli természetes élőhelyek fragmentációjának csökkentése.
- A nagyvad, elsősorban a vaddisznó és a szarvas, okozta természetvédelmi károk csökkentése.
- A Natura 2000 terület rétjeinek rendszeres, fenntartó kezelése.

- A Natura 2000 terület szántóinak visszagyepesítése.
- A Gyöngyös-patak hosszirányú átjárhatóságának biztosítása, vízszennyező források megszüntetése.
- A területen élő országosan ritka védett fajok védelmének biztosítása megfelelő kezeléssel (*Trollius europaeus*, *Crocus albiflorus*)
- Az idegenhonos fafajú erdőállományokban (luc, fehér akác) fafajcsere.
- A Gyöngyös-patakot szegélyező puhafa ligeterdő megőrzése a mederárnyékolás érdekében.
- Inváziós lág- és fásszárú fajok visszaszorítása.

6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon

Kiterjedés: 2,64 ha

Reprezentativitás: C

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- L03 Szerves anyag felhalmozódása
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Élőhelytípushoz kötődő jelölő fajok:

- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- Sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

Természetvédelmi helyzet

Az Alsórét lefolyástalan, pangóvízes termőhelyek felhagyott, vagy csak ritkán kezelt kaszálórétjein található meg 5 foltban. Termőhelyein a víz csak ritkán emelkedik a talajszint fölé (déli rész). Domináns faja a *Molinia caerulea*, mellette viszonylag kevés faj jut szerephez, de azok többnyire a védett vagy a ritka lágyszárúak közül kerülnek ki. Állományokban főleg nedvességkedvelő fajok a jellemzők: *Juncus effusus*, *Agrostis canina*, *Succisa pratensis*, *Potentilla erecta*. Magaskórósodó (felhagyott) részeken az *Iris sibirica* és a *Succisella inflexa* is megjelenik. Állományai mocsárrétekkel, magassásosokkal, vagy magaskórósokkal mozaikolnak, ezekből gyakran kapnak fajokat. A kaszált kékperjések fajgazdagabbak, ezekben gyakran mocsárréti fajok is megjelennek (*Sanguisorba officinalis*, *Trifolium pratense*). Az élőhely legnagyobb része kaszált, míg két kisebb foltban extenzív legeltetés folyik. Egyetlen foltot nem kezelnek. Az itteni kékperjések jó természetességűek, olyan védett növényfajokkal jellemezhetők, mint a fehér zászpa (*Veratrum album*) vagy a széleslevelű ujjaskosbor (*Dactylorhiza majalis*).

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Kiterjedés	A terület rétjeinek nagy része rendszeresen kezelt (kaszált, legeltetett). A kékperjések a rendszeres legeltetés vagy kaszálás hatására átalakulnak	Fenntartásukban, megőrzésükben meghatározó tájhasználat, a kaszálás, taposásra, túllegeltetésre, égetésre érzékeny élőhelyek. Számos érzékeny növény- és állatfaj, élőhelyspecialista/tápnövényt specialista ízeltlábú-faj élőhelyei, érzékeny életközösségei.	Élőhely jelenlegi kiterjedésének megőrzése. A termőhelyi adottságok miatt a kiterjedés nem növelhető, így az élőhely minőségének javítására kell fókuszálni.	Élőhelyek megfelelő kezelésének biztosítása a fenntartási terv szerint (KE-3 kezelési egység). Ezen felül a rendszeresen kaszált réten a kékperjés foltok kaszálásból történő időszakos (2-3 év) kihagyása javasolt. A legeltetett területen lévő állományok az alacsony állatlétszám miatt jelenleg nem veszélyeztetettek. Ezek állapotát rendszeresen figyelemmel kell kísérni és túllegeltetés során időszakosan ki kell	Folyamatos/természetvédelem	Az állományok által érintett ingatlanok nagy része természetvédelmi kezelésben van.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
				őket zárni a kezelésből.		

6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Kiterjedés: 0,24

Reprezentativitás: C

Veszélyeztető tényezők:

- A08 Gyepterület kaszálása vagy vágása
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

Élőhelytípushoz kötődő jelölő fajok:

- Sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

Természetvédelmi helyzet:

A Natura 2000 területen magassásosokkal mozaikoltan és üde cserjések szegélyében fordul elő az élőhelytípus. Jellemzőek a réti legyezőfüves és mocsári gólyaorros magaskórósok. **Utóbbi típus a térségben ritka, ezért a Natura 2000 területen prioritást kell élvezzen.** Az élőhely vegetációs környezete egy fajgazdag magassásos (*Carex riparia*, *C. elata*, *C. cespitosa*), amit évek óta nem kaszálnak. A magaskórósokhoz védett növényfajok (*Trollius europaeus*, *Iris sibirica*) is kötődnek. Természetességük az özönnövény fertőzöttség és a kiszáradás miatt romlik.

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Kiterjedés	A terület rétjeinek nagy része rendszeresen kezelt (kaszált, legeltetett). A magaskórósok a rendszeres legeltetés vagy kaszálás hatására átalakulnak. A fenti okok miatt az élőhely előfordulásai fragmentálisak, általában néhány szobányi foltban található meg a Natura 2000 területen.	Őshonos magaskórós kétszikűek aránya több mint 50% az élőhelyfoltban.	Az élőhely kiterjedése fejleszthető, mivel a területen potenciálisan számos higrofil gyeperdő szegélye alkalmas a kialakulására. A magaskórósok kiterjedése a jelenleginek a kétszeresére növelhető.	Az élőhely területei bővítése főleg a mélyebben fekvő rekettyefüzesek szegélye alkalmas. Ezek szűkebb környezetét a mélyedések pereméig javasolt kizárni a kezelésekből. A végleges kizárást csak ott célszerű fenntartani, ahol a szukcesszió a magaskórósok irányába tart. Az inváziós magaskórósokat nem javasolt fenntartani, ezek a kezelésbe visszaállíthatók.	Folyamatos/természetvédelem	Az állományok által érintett ingatlanok nagy része természetvédelmi kezelésben van.
Minőség/szerkezet-fajösszetétel	A Natura 2000 terület központjában lévő kezeletlen	Őshonos magaskórós kétszikűek aránya több mint 50% az élőhelyfoltban.	A központi részen lévő gyeperdő legyezőfüvesekben a sásfajok visszaszorítása.	A magassásosok évi kétszeri kaszálása a kétszikűekkel	Folyamatos/természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
	mgassásosokban domináns sások kiszorították a kétszikű fajokat.			jellemezhető foltok kihagyásával.		
Minőség/szerkezet-inváziós fajok	Az állományok fajkészlete az inváziós fajok miatt csökken, az élőhely az özönnövények megjelenését követően gyorsan átalakul. Az inváziós fajok megjelenése általában a termőhely kiszáradása miatt van.	Őshonos magaskórós kétszikűek aránya több mint 50% az élőhelyfoltban. Vízrel az év nagy részében átítatott talajfelszín vagy szivárgóvízes termőhely	A lecsapoló csatornák betemetése, vízviszatartás a Tamás-árokban duzzasztással.	A Tamás-árok üzemeltetési engedélyének felülvizsgálata, illetve szennyezőforrásainak feltérképezése. A magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) és a bíbor nebáncsvirág (<i>Impatiens glandulifera</i>) kézi irtása 0,5 ha-on.	5 év/természetvédelem	Az inváziós növények rendszeres visszaszorítása önkéntesek bevonásával jelenleg is zajlik.

Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Kiterjedés: 308,7 ha

Reprezentativitás: B

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)
- L03 Szerves anyag felhalmozódása

Élőhelytípushoz kötődő jelölő fajok:

- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

Természetvédelmi helyzet:

Ide sorolhatók az Alsó rét mezofil gyepei és mocsárrétjei egyaránt. E két élőhely a legnagyobb kiterjedésű jelölő élőhely a területen (16,26%). Mezofil gyepek az Alsórét északi részén lévő magasabb térszíneken fordulnak elő, a mocsárrétekkel közvetlenül érintkeznek. Az itteni állományokat kaszálják ugyan, de ennek ellenére nem mondhatók jó természetességűnek, bennük alacsony a kétszikű fajok aránya és gyakoribbak a gyomos foltok is. A viszonylag rossz természetesség talán egy korábbi intenzívebb legeltetésnek vagy felületetésnek tulajdonítható. A domináns fűfélék közül említésre méltók a következő fajok: *Arrhenatherum elatius*, *Poa pratensis*, *Dactylis glomerata*. Az élőhely kétszikűi többnyire a szomszédos mocsárréteken is előfordulnak (*Lychnis flos-cuculi*, *Ranunculus acris*, *Lathyrus pratensis*, *Trifolium pratense*), de megtalálhatók a szárazabb gyepek gyakoribb fajai is (*Pastinaca sativa*, *Cicorium intybus*, *Galium verum*, *Crepis biennis*, *Tragopogon orientalis*). A degradáltabb részeket jellemző az *Arctium lappa* és a *Carex hirta*.

A mocsárréteknek a vizsgált területen két fő típusuk van, a dunántúli és az ecsetpázsitos mocsárrét. Előbbi főleg a rét mélyebb fekvésű, gyakrabban vízborítás alatt álló részein alakul ki. Termőhelyük hasonló a kékperjés rétekéhez, de azoknál gyakrabban kerülnek víz alá. Nyárra általában kiszáradnak. Az Alsóréten az ecsetpázsitos rétek felhagyása után alakulnak ki, fajaik egy részét is onnét - valamint a kékperjésekéből - kapják. Állományaikban domináns a zsombékokat alkotó *Deschampsia caespitosa* - mely erős kompetitor - mellette csak néhány faj képes fennmaradni: *Sanguisorba officinalis*, *Symphytum officinale*, *Juncus effusus*, *Betonica officinalis*. Az ecsetpázsitos mocsárrétek szinte kizárólag csak a kaszált helyeken alakultak ki. Az élőhely „szálfű zónájának” domináns faja az

Alopecurus pratensis, többnyire az alsóbb szinteket is fűfélék alkotják (*Poa pratensis*, *P. trivialis*, *Holchus lanatus*). Mivel ez a típus a legjobban hasznosítható az állatok takarmányozására, többnyire kaszálással kezelik őket. Az extenzíven művelt kaszálók kétszikűekben gazdagok: *Sanguisorba officinalis*, *Ranunculus acris*, *Lychnis flos-cuculi*, *Trifolium pratense*, *Lathyrus pratensis*, *Chrysanthemum leucanthemum*, *Cirsium canum*, *Senecio erraticus*. Az Alsórét kaszálóinak talán legnagyobb természeti értéke a *Croccus albifrons* jelentős állománya. A felhagyott rétekről a kétszikűek eltűnnek és egyes szálfűvek pl. *Dactylis glomerata*, *Carex hirta* szaporodnak el.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a Tamás-ároktól nyugatra lévő ingatlanok cserjésedett területeit 2015-ben megtisztította, majd 2019-óta extenzíven legelteti. Ezáltal az élőhely kiterjedése 30 hektárral nőtt. Jelenleg az élőhelytípus legtöbb állománya kezelt (kaszált vagy legeltetett), jó természetességű.

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Kiterjedés	A meglévő élőhelyek kezelés hiányában őshonos és inváziós cserjefajokkal cserjésednek, jelentős lágyszárú özönnövények terjedése, a gyeppek leromlása.	Magas termetű pázsitfűfajokban és a jó természetességű állományok kétszikűekben is gazdag, értékes faunát is fenntartó élőhelyek.	Élőhely jelenlegi kiterjedésének fenntartása.	Élőhelyek megfelelő kezelésének biztosítása a fenntartási terv szerint (KE-1, KE-2 kezelési egység). A kötelező és önkéntesen vállalható előírások betartása esetén a jelenlegi gyeppek fenntartása elérhető. Az engedély nélküli erdősítések és felszántások	Folyamatos/természetvédelem	Az állományok által érintett ingatlanok nagy része természetvédelmi kezelésben van.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
				ellen a hatályos jogszabályok alapján kell eljárni.		
Kiterjedés	A terület rétjeinek jelentős része kaszált vagy legeltetett. A központi részen viszont van egy jelentősebb területű magassásossal elegyes aranyvesszős, mely egykori kaszálórét helyén alakult ki a kezelés hiányában.	Magas termetű pázsitfűfajokban és a jó természetességű állományok kétszikűekben is gazdag, értékes faunát is fenntartó élőhelyek.	Az élőhely kiterjedése a nem kezelt részekben növelhető mintegy 7 hektárral.	A magassásosok, aranyvesszős foltok rendszeres kaszálása a higrofil magaskórósok kíméletével a KE-5 kezelési egységben megfogalmazott irányelveknek megfelelően.	5 év/természetvédelem	Az állományok által érintett ingatlanok nagy része természetvédelmi kezelésben van.
Kiterjedés	A Gyöngyös-patak menti területeket az Alsó-rét alatt ma szántóként használják. Az intenzív művelésű szántókról a műtrágyák, vegyszermaradványok	Tavasszal üde, de nem vízborításos, nyárra kiszáradó rétek.	Az élőhely kiterjedése a Natura 2000 terület déli részén lévő szántókon növelhető mintegy 10 hektárral.	A Gyöngyös-patak menti szántók természetvédelmi kezelésbe vonása és visszagyepesítése a KE-8 kezelési egységben megfogalmazott irányelveknek megfelelően.	10 év/természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
	nyok bemosódnak a patakba, a fűzligetekkel érintkező nem kezelt részei a szántónak inváziós lágyszárú fajokkal fertőzöttek.					
Minőség/szerkezet-inváziós fajok	Az állományok fajkészlete az inváziós fajok miatt csökken, az élőhely az özönnövények megjelenését követően gyorsan átalakul. Az inváziós fajok megjelenése általában a termőhely kiszáradása miatt van.	Természetszerű állományokban nincsenek jelen az idegenhonos inváziós fajok.	Özönnövények visszaszorítása a korábban cserjeirtással érintett gyepke legeltetésével. Az élőhelyet elfoglaló aranyvesszős állományok a Natura 2000 területen főleg a Tamás-ároktól nyugatra lévő réteken vannak jelen. Az inváziós fajok visszaszorítását mintegy 20 ha-on célszerű elvégezni.	A terület rendszeres legeltetésével a <i>Solidago gigantea</i> visszaszorítható.	Folyamatos	
Minőség/szerkezet-fajösszetétel	A gyepke rehabilitációjának folyamata nem ismert kielégítően	Magas termetű pázsitfűfajokban és a jó természetességű állományok kétszikűekben is	A visszagyepesítésre kerülő szántók szukcessziójának vizsgálata.	Állandó kvadrátokban cönológiai felvételek készítése.	3 évente a gyeprekonstrukció megkezdése után.	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
		gazdag, értékes faunát is fenntartó élőhelyek.				

91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Kiterjedés: 17,8 ha

Reprezentativitás: B

Veszélyeztető tényezők:

- B08 Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B12 Ritkítás (lombkoronaszintben)
- B03 Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)
- G08 Hal- és vadállomány kezelése
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- L01 Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)

Élőhelytípushoz kötődő jelölő fajok:

- európai hód (*Castor fiber*)
- vidra (*Lutra lutra*)

Természetvédelmi helyzet:

Ebbe a kategóriába a területen 3 élőhelytípus sorolható. Legtipikusabbak a Gyöngyös-patakot kísérő fűz- és égerligetek. A Gyöngyös-patak menti égerligetek koronaszintje zárt, egy- ritkán kétszintes. Uralkodó fafaj az *Alnus glutinosa*, mellette szinte mindig megtalálható az *Acer pseudoplatanus* és a *Fraxinus excelsior*. A Kőszegi-hegységből leereszkedik az *Ulmus glabra* és a *Carpinus betulus*. Az itteni állományokban jellemző még az a *Salix alba* előfordulása. A cserjeszint legtöbbször gyér vagy hiányzik, de foltokban néhol sűrű cserjések alakulnak ki. Jellemző fajok: *Sambucus nigra*, *Euonymus europaeus*, *Rubus caesius*, *Prunus padus*

A lágyszárú szint dús, borítási értéke magas. Jellemző fajok: *Athyrium filix-femina*, *Dryopteris carthusiana*, *Lamium galeobdolon*, *Mercurialis perennis*, *Stachys sylvatica*, *Carex remota*, *Anemone nemorosa*, *Urtica dioica*. Sajnos a Gyöngyös-patak menti égerligetekben több helyen tömeges a *Fallopia x bohémica* és az *Impatiens glandulifera*. A két özönfajjal sűrűn borított részek eléggé fajszegények. A hegyvidéki flóraelemek közül a Natura 2000 területre már csak a *Stellaria nemorum* húzódik le.

Kevésbé tipikusak, de még ehhez a kategóriához vonhatók az Alsórét rekettyefűzzel erdősült egykori rétjei, melyek általában magassásosokkal mozaikolnak. A domináns *Salix cinerea* mellett elvétve más cserjefajok, illetve fák elegyednek (*Frangula alnus*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*), míg a fásszárúak közötti foltokban magassás (*Carex riparia*, *C. acuta*) és magaskórós (*Veronica longifolia*, *Filipendula ulmaria*) fajok a jellemzők. A homogén rekettyefüzesek aljában már ritkán találhatunk lágyszárú fajokat. A területen főleg a tamás-árok környezetében fordul elő ez az élőhely.

A 3. típusba Alsórét spontán égeresedett területei tartoznak, ahol az égerfák alatt sem az égerligetek, sem az égeres mocsárerdők lágyszárú fajai nem jellemzők. A cserjeszintben főleg a *Sambucus nigra*, míg a lágyszárú szintben társulásközömbös, tágtúrúsú fajok (*Brachypodium sylvaticum*, *Ajuga reptans*, *Stellaria media*, *Lamium maculatum*, *Urtica dioica*) és inváziós növények (*Solidago gigantea*, *Impatiens glandulifera*) fordulnak elő.

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Kiterjedés	Árvízvédelmi okokból a Gyöngyös-patak menti fűzligeteket kivágják.	Az ártéri puhafaligetekben, égerligetekben a folyamatos erdőborítást a lehető legjobban megközelítő táji megjelenés	A Natura 2000 területen a Gyöngyös-patak menti fűz-égerligetek fenntartása a cél. A réteken található égeresek tájelemként, búvóhelyként és fészkelőhelyként jöhetnek szóba. Fontos, hogy a patakmenti ligeterdők kiterjedése folytonos legyen. Ezek kiterjedése a Natura 2000 területen nem növelhető, de a meglévő állományokat fenn kell tartani, fragmentációjukat meg kell akadályozni.	A ligeterdőkben fahasználat, csak indokolt esetben, árvízvédelmi okokból engedélyezhető. Ebben az esetben is csak egyedi fakivágások lehetségesek. Az élőhely fenntartása a fenntartási terv KE-6 kezelési	Folyamatos/természetvédelem, vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
				egységnél leírtak alapján javasolt.		
Minőség/szerkezet-inváziós fajok	A patakmenti állományokban inváziós fásszárúak (<i>Acer negundo</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i> , <i>Robinia pseudoacacia</i>) vannak jelen és néhol terjedésük figyelhető meg az őshonos fajok rovására.	Az élőhely jellegét jelentősen átalakítani képes inváziós fajok hiánya, vagy kontrollált küszöb alatt tartott mennyisége.	Az agresszíven terjedő inváziós fajok visszaszorítása a patakmenti fűzligetektől a teljes Natura 2000 területről.	A spontán állományok mechanikai és kémiai irtása.	Folyamatos/természetvédelem	
Minőség/szerkezet-inváziós fajok	A szántókkal érintkező fűzligetekben jelentős az inváziós lágyszárú fajok (<i>Impatiens glandulifera</i> , <i>Solidago gigantea</i>) aránya.	Az élőhely jellegét jelentősen átalakítani képes inváziós fajok hiánya, vagy kontrollált küszöb alatt tartott mennyisége.	Az élőhely minősége a Natura 2000 terület déli részén lévő szántók visszagyepesítésével növelhető.	A Gyöngyös-patak menti szántók természetvédelmi kezelésbe vonása és visszagyepesítése a KE-8 kezelési egységben megfogalmazott irányelveknek megfelelően.	10 év/természetvédelem	

Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)

Állománynagyság: A Gyöngyös-patak a Natura 2000 területen 5 fkm hosszú, az átlagos vízfolyás szélesség 4,5 méter. Az erdei szitakötő állományainak egyedsűrűsége a mederben a szakasz hidrológiai és hidromorfológiai jellegének megfelelően változik. A mennyiségi felmérések eredményei alapján a vizsgált szakaszon élő erdei szitakötő állományainak denzitása a mintavételi eredmények alapján átlagosan $5,21 \pm 9,167$ ind./m² (átl. \pm SD.; N=23) értéknek adódott, ez alapján a területen élő állomány nagysága 80.000-150.000 egyednek becsülhető.

Populáció: B

Trend: Stabil.

Veszélyeztető tényezők:

- K04 Hidrológiai áramlás módosítása
- K05 Víztestek fizikai változása
- F28 Árvízi vízhozam és árvízvédelem módosítása lakossági vagy rekreációs fejlesztés céljából
- F16 Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó egyéb lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák
- F17 Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó egyéb ipari és kereskedelmi tevékenységek és struktúrák
- A26 Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó mezőgazdasági tevékenységek

A faj előfordulásával érintett közösségi jelentőségű élőhelytípusok és kapcsolódó fajok

Élőhelytípusok

- -

Fajok

- tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

Természetvédelmi helyzet:

A Gyöngyös-patak teljes itteni szakaszán megtalálható. A felmérési eredmények alapján kijelenthető, hogy a Gyöngyös-patak érintett szakaszán a fajnak népes és stabil állománya van jelen. Az erdei szitakötő elsősorban olyan élőhelyfoltokon él, ahol az aljzat- és vízminőség megfelelő az áramlási sebesség mérsékelt,

a jellemző szervesetlen aljzattípus a folyami homokos és sóderes üledék, melynek felszínét jelentős arányban szerves törmelék borítja, illetve a domináns aljzattípus xylal aljzattípussal keverten fordul elő. A faj veszélyeztetettsége a területen alacsony. A duzzasztó keresztműtárgyak felvízi szakaszain a feliszapolódás mértékének növekedése csökkenti a megtelepedésre alkalmas élőhelyek kiterjedését. Ezen szakaszok aránya viszont elhanyagolható a természetközeli szakaszokéhoz képest, vagyis ezeknek a műtárgyaknak az léte/üzemeltetése nem veszélyezteti a jelenlegi állomány fennmaradását. A Natura 2000 területen lévő patak szakasz medre a ligeterdők megléte miatt teljes mértékben árnyalt.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Faj állomány nagysága	Árvízvédelmi okokból a Gyöngyös-patak menti fűzligeteket kivágják.	Sóder (2 mm–2 cm) és durvahomok (0,5–2 mm) frakciójú aljzat.	A faj állomány nagyságának megőrzése	A műtárgyak környezetében a mederkotrások minimalizálása. A mederben történő beavatkozások csak árvízvédelmi okokból, a lehető legkisebb területre korlátozottan végezhetők.	Folyamatos/vízügy	

Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

Állománynagyság: Nem ismert, 2014-ben két egyede került elő a Gyöngyös-patak menti, rendszeresen kaszált rétről. A területen biztosan kis egyedszámban van jelen, bár tápnövénye az itteni réteken gyakori.

Populáció: C

Trend: Nem ismert

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

A faj előfordulásával érintett közösségi jelentőségű élőhelytípusok és kapcsolódó fajok

Élőhelytípusok

- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Fajok

- Őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*)

Természetvédelmi helyzet:

A faj kicsi, de stabil állománnyal rendelkezik a területen található nagy kiterjedésű üde kaszálóréten, ahol tápnövénye, az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) előfordul. Adatai a terület keleti részén lévő, rendszeresen kaszált mocsárrétről származnak. A rét kaszálása hosszú távon biztosított, jelenleg évente kétszer kaszálják. A nagy kiterjedésű gyepen 3 x 2 ha kaszátlan részeket hagynak fenn, ezek esetében évente késő őszi tisztító kaszálás történik. A kezeletlen részeken a faj szaporodása biztosított.

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Faj állomány nagysága	Élőhelyek átalakulása, beszűkülése.	Őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) jelenléte kaszálóréten.	A faj állomány nagyságának megőrzése, illetve az alkalmas élőhelyek kiterjedésének és elterjedésének növelése 7 hektáron.	A 6510 élőhelytípusoknál megfogalmazott célkitűzések és az elfogadott fenntartási terv KE-1 és KE-2 kezelési egységeiben előírt kötelező és önkéntes előírások betartása biztosítja a célkitűzés elérését. A Natura 2000 terület központi részén lévő magassásosok kezelésbe vonásával a faj élőhelye bővíthető.	5 év/természetvédelem	
Faj élőhelyének minősége/szerkezete-fajösszetétel	Alkalmas élőhelyeken a fajok számára	Őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) virágainak és	A faj állomány nagyságának megőrzése, illetve az alkalmas	Élőhelyi körülmények javítása. A 6510	Folyamatos/természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
	nem megfelelő kaszálási rendszer alkalmazása.	a nektárforrások jelenléte rajzás idején.	élőhelyek kiterjedésének és elterjedésének növelése.	élőhelytípusoknál megfogalmazott célkitűzések és az elfogadott fenntartási terv KE-1 és KE-2 kezelési egységeiben előírt kötelező és önkéntes előírások betartása biztosítja a célkitűzés elérését.		
Faj állomány nagysága	Nem ismert az állomány változásának iránya és mértéke	-	Az állomány nagyságának és elterjedésének nyomon követése.	Országos nappali lepke monitorozás módszertanával 2 lokális jelentőségű mintavételi helyel biztosítható a célkitűzés elérése	Három évente/természetvédelem	

Sötétaljú hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*)

Állománynagyság: Nem ismert, 2014-ben három egyede került elő a terület nyugati részén lévő cserjésedő mocsárrétről.

Populáció: C

Trend: Nem ismert

Veszélyeztető tényezők:

- A05 Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából
- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A09 Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)

A faj előfordulásával érintett közösségi jelentőségű élőhelytípusok és kapcsolódó fajok

Élőhelytípusok

- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Fajok

- Őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) kékperje (*Molinia sp.*)

Természetvédelmi helyzet:

A faj 2014-ben került elő a terület nyugati részén lévő rekettgyepekkel tarkított felhagyott mocsárrét szegélyéből. A területről később a cserjéket eltávolították, jelenleg regenerálódó gyepen alacsony intenzitású legeltetés folyik szarvasmarhával. A populáció aktuális állapota, trendje nem ismert. A faj élőhelye a kezelés következtében javuló természetességű

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Faj állomány nagysága	Élőhelyek átalakulása, beszűkülése.	Őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) és fás, bokros szegélyek jelenléte kaszálóréten.	A faj állomány nagyságának megőrzése, illetve az alkalmas élőhelyek kiterjedésének és elterjedésének növelése 30 hektáron.	A faj előfordulásával érintett élőhelyen extenzív legeltetés folyik. Ennek folytatásával a faj számára kedvező szegélyélőhelyek fenn tudnak maradni a cserjeirtás után fennhagyott bokorcsoportok és fák szegélyében.	Folyamatos/természetvédelem	
Faj élőhelyének minősége/szerkezete-inváziós fajok	A faj élőhelyén a cserjeirtás után az inváziós magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) terjedt el, ezzel párhuzamosan a lepke tápnövénye visszaszorult.	Őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) jelenléte kaszálóréten.	Az élőhely állapotának javítása a <i>Solidago gigantea</i> visszaszűrésével.	Élőhelyi körülmények javítása a faj élőhelyének folyamatos legeltetésével.	Folyamatos/természetvédelem	
Faj állomány nagysága	Nem ismert az állomány változásának	-	Az állomány nagyságának és elterjedésének nyomon követése.	Országos nappali lepke monitorozás módszertanával 2	Három évente/természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
	iránya és mértéke			lokális jelentőségű mintavételi hellyel biztosítható a célkitűzés elérése		

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Állománynagyság: Nem ismert, de a Natura 2000 terület keleti részén lévő kaszálóréten több esetben észlelték. Kis, de stabil állománya van jelen.

Populáció: C

Trend: Nem ismert.

Veszélyeztető tényezők:

- A06 Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- L02 Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)
- I02 Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében

A faj élőfordulásával érintett közösségi jelentőségű élőhelytípusok és kapcsolódó fajok

Élőhelytípusok

- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Fajok

- Lórom fajok (*Rumex* spp.), sás fajok (*Carex* spp.)

Természetvédelmi helyzet:

A faj kicsi, de stabil állománnyal rendelkezik a területen található nagy kiterjedésű üde kaszálóréten, amelynek elsősorban mélyebb fekvésű részeit részesíti előnyben. Élőhelyei nagy kiterjedésben és jó természetességű állapotban vannak jelen a területen, így a faj nem veszélyeztetett. Az élőhely állapota és kezelése nem változott a kijelölés óta, így nem valószínűsíthető, hogy a nagy tűzlepke állománya változott volna.

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Faj állomány nagysága	Az alkalmas tenyésző helyek előfordulása és kiterjedése (időszakos vízborítású területek, tócsák környéke) évről évre változik, kevés a stabilan meglévő és nem az adott év csapadékviszonyaitól függő élőhely.	Talaj kedvező vízháztartása (kiegyensúlyozott vízellátás). Magassásos gyepfoltok megléte.	A faj számára alkalmas élőhelyek kiterjedésének és az állomány nagyság megőrzése a természetes fluktuáció mellett.	Az állandó és potenciális tenyésző állományok azonosítása és behatárolása. Az állandó és potenciális előfordulási helyek megfelelő kezelésének biztosítása. Élőhelyek megfelelő kezelésének biztosítása a fenntartási terv szerint (KE-1, KE-2, KE-5 kezelési egység) a kötelező és önkéntesen vállalható előírások betartásával.	Folyamatos/természetvédelem	
Faj élőhelyének minősége/szerke	Nem alkalmas időben elvégzett, a vizes foltokra is	Magassásos gyepfoltok megléte.	Az állandó tenyésző helyek zavartalanságának (pl. kaszálás) biztosítása.	A sásos mélyedések fennhagyása.	Folyamatos/természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
zete-szintezettség	kiterjedő kaszálás.					
Faj állománynagysága	Nem ismert az állomány változásának iránya és mértéke	-	Az állomány nagyságának és elterjedésének nyomon követése.	Országos nappali lepke monitorozás módszertanával 2 lokális jelentőségű mintavételi hellyel biztosítható a célkitűzés elérése	Három évente/természetvédelem	

Dunai ingola (*Eudontomyzon mariae*)

Állománynagyság: A 2015. évi felmérés során a Gyöngyös-patak kőszegi szakaszán a Kálvária-hegy mellett 19 példány, egy másik mintavételi szakasz esetében 4, az Andalgó közelében 12 példány jelenlétét igazolták 3x50m-es mintavételi egységek esetében. A becsült egyedszám az említett szakaszon a 200-600 egyed, ami az országos állomány szempontjából is jelentős.

Populáció: A

Trend: Nem ismert.

Veszélyeztető tényezők:

- K04 Hidrológiai áramlás módosítása
- N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében
- A26 Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó mezőgazdasági tevékenységek
- F17 Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó egyéb ipari és kereskedelmi tevékenységek és struktúrák

A faj előfordulásával érintett közösségi jelentőségű élőhelytípusok és kapcsolódó fajok

Élőhelytípusok

- -

Fajok

- -

Természetvédelmi helyzet:

A faj egyedeit kizárólag a vízfolyás Nemezgyár mellett található duzzasztó feletti szakaszán sikerült kimutatni, az alatt egyetlen egyede sem került elő. Oxigénigényes hal, a szennyezett szakaszokról eltűnik. A duzzasztott szakaszokat kerüli. **A területen prioritás faj.**

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
A faj élőhelyének kiterjedése	A Gyöngyös-patak Nemezgyár melletti szakaszán lévő duzzasztómű miatt a vízfolyás hosszirányú átjárhatósága nem biztosított. A duzzasztó felvízi szakaszának egy részéről a leülepedett iszapréteg miatt a faj hiányzik	A vízfolyás hosszanti átjárhatósága. Kemény, kavicsos-sóderes üledékmentes aljzat.	A Gyöngyös-patak hosszirányú átjárhatóságának biztosítása.	A Nemezgyárnál található duzzasztóműben lévő zsilip szabályozhatóságának biztosítása. A műtárgyon fészkel a vízirigó, ezért annak teljes eltávolítása nem javasolt. Viszont fontos, hogy a zsilip az év nagy részében nyitva legyen és csak árvízvédelmi vagy a városban lévő jóléti tó feltöltése miatt lehessen időszakosan üzemeltetni.	10 év/vízügy	
Faj élőhelyének minősége/szerkezete-szennyezésmentes környezet	A Gyöngyös-patakba a városból bekerülő szennyeződések	Jó vízminőség (terhelésmentes vízfolyás), oxigénben gazdag víz.	A városból a patakba bejutó szennyeződések megszüntetése.	Hatékonyabb víztisztító technológiák bevezetése.	10 év/vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
	és az Abért-tóból bejutó víz szervesanyagterhelése csökkenti a vízfolyás vizének oxigénszintjét		Az Abért-tóból visszakerülő vizek szervesanyagtartalmának csökkentése.	Műtárgyak beépítésével a tóból kifolyó víz oxigénben dúsítása.		
Faj állományméret	Nem ismert az állomány változásának iránya és mértéke és az esetleges rekolonizációs folyamat sebessége.	-	Az állomány nagyságának és elterjedésének nyomon követése az intézkedések megvalósulása után	A faj jelenlétének vizsgálata NbMR protokoll alapján a város feletti és alatti szakaszokon 2-2 mintavételi helyen.	Három évente/természetvédelem	

Európai hód (*Castor fiber*)

Állománynagyság: A területen nem jelölő faj. A Gyöngyös teljes szakaszán előfordul, de a Natura 2000 területen belül jelenleg csak egy család ismert. Jelenléte természetvédelmi szempontból kedvező, hisz időszakos vizes élőhelyeket alakít ki, melyeket más fajok (vöröshasú unka, dunai tarajosgötte) is birtokba vehetnek.

Populáció: Nem jelölő, javasolt C kategóriába felvenni.

Trend: stabil

Veszélyeztető tényezők:

Alkalmazkodóképes faj, melyet potenciálisan az illegális kilövések és a gépjárművek általi gázolás veszélyeztet.

- E01 Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)
- G10 Illegális kilövés/elpusztítás

Kapcsolódó élőhely típus:

- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)

Célkitűzések:

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Kommunikáció	A faj vélt vagy valós károkozása miatti ellenszenv növekedése.			Információs anyagok, lakossági/gazdálkodói fórumok	Folyamatos/természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő/érintett ágazat	Megjegyzés
Monitoring	A kezelések és az intézkedések megadásához szükséges ismerni az állomány nagyságot és a revírek elhelyezkedését.		Az állomány nagyság és elterjedés rendszeres vizsgálata.	Az eddig is alkalmazott revírtérképezés megfelelő módszer a célkitűzés eléréséhez.	3-4 évente/természetvédelem	A monitorozás csak téli-kora tavaszi időpontban lehetséges.
Monitoring	A hód-gazdálkodó konfliktushelyek ismerete szükséges az intézkedések tervezéséhez.		A hód-gazdálkodó konfliktushelyek rendszeres felmérése.		3-4 évente /természetvédelem	